

TEXNOLOGIYA FANI DARSLARINI INTERFAOL METODLAR YORDAMIDA O'TKAZISH

Matmurodova Oyshajon Jumaboyevna

Xorazm viloyati Qo'shko'pir tumani

30-umumta'lismaktabining texnologiya fani o'qituvchisi

Anotatsiya: Ushbu maqolada texnologiya darslarida interfaol metodlardan samarali foydalanish, shu jumladan grafikli organayzerlar “Klaster”, “Venn diagrammasi” misolida mavzularni qiziqarli tashkillashtirish haqida ma'lumotlar berilgan. Shuningdek maqolada yangi pedagogik texnologiyalarning mohiyati, ularni texnologiya dars jarayonlarida qo'llash orqali o'quvchilarning mustaqil ishslash ko'nikmalarini shakllantirish masalalari yoritilgan

Kalit so'zlar: ta'lismetod, texnologiya, Grafikli organayzerlar, “Klaster”, “Venn diagrammasi”, ta'lismetod, texnologiyalari, ta'lismetod, jarayoni, ijodiy faoliyat, “Aqliy hujum” metodi, “Rolli o'yinlar”, “Debatlar” metodi

Hozirgi vaqtida pedagogik texnologiya ta'lismetodlari berishning texnik vositalari yoki kompyuterdan foydalanish sohasidagi tadqiqotlardek qaralmay, balki bu ta'lismetod samaradorlikni oshiruvchi omillarni tahlil qilish yo'li orqali, yo'l va materiallarni tuzish hamda qo'llash, shuningdek qo'llanilayotgan usullarni baholash orqali ta'lismetod jarayoni tamoyillarini aniqlash va eng maqbul yo'llarini ishlab chiqish maqsadidagi tadqiqotdir. Hozirgi davrda sodir bo'layotgan innovatsion jarayonlarda ta'lismetodlari oldidagi muammolarni hal etish uchun yangi axborotni o'zlashtirgan, bu axborotlarni o'zlarini tomonidan baholashga qodir, zarur qarorlar qabul qiluvchi, mustaqil va erkin fikrlaydigan shaxslar kerak. Bu borada kasb-hunar ta'lismetodlari innovatsion texnologiya larning boshqarish jarayonidagi o'mi va ahamiyati beqiyosdir. Zamonaviy o'qituvchi dars jarayonida «aktyor» emas, aksincha «rejissyor» bo'lishi kerakligini anglashi lozim. U o'z o'quvchilarini fanga ijodkorlik nuqtai nazari bilan qarashlarini tashkil qilishi, ularda izlanuvchanlik xususiyatlarini shakllantirishi va albatta, yangi pedagogik texnologiya usullaridan foydalangan holda darsni tashkil etishi kerak bo'ladi. Buning uchun esa u bir necha yangicha ta'lismetodlari yaxshi o'rgangan bo'lishi lozim. Interfaol metodlar ortiqcha ruhiy va jismoniy kuch sarflamay, qisqa vaqt ichida yuksak natijalarga erishish maqsadini nazarda tutadi. Dars mobaynida ma'lum nazariy bilimlarni o'quvchiga yetkazish, unda ayrim faoliyat yuzasidan ko'nikma va malaka hosil qilish, ma'naviy sifatlarni shakllantirish, o'quvchi bilimini

nazorat qilish hamda baholash o'qituvchidan yuksak mahorat va tezkorlik talab qiladi. Bu borada o'qituvchi darslarda foydalanishi mumkin bo'lgan ayrim pedagogik vositalar ta'kidlovchi savollar bunda o'quvchining bergan savoliga qarab, uning fikrlash darajasini aniqlash mumkin. O'qituvchi alternativ, o'quvchini faollikka chorlovchi savollar orqali sinfda ijodkorlik, izlanuvchanlik qiyoslash, o'xshashlik va farqini topish singan xususiyatiami rivojlantiruvchi muhitni yaratadi. Savollar berish bilan birgalikda o'quvchilarda, fikrlashga majbur qiluvchi savollar tuzish qobiliyatini ham shakllantirib boradi. Texnologiya fanidan darslarni innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishda grafikli organayzerlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa o'quvchilarni darslarda faol ishtirok etishini, ta'lif mazmuniga oid o'rganilayotgan tushunchalarni, murakkablik darajalari turlicha bo'lgan mavzularni, fanlararo amalga oshirilayotgan aloqadorlik va o'zaro bog'liqlik o'rnatishni, tahlil qilish, solishtirish va taqqoslash, topshiriqlı muammolarni aniqlash, ularni hal etish va berilgan amaliy topshiriqlarni rejalashtirish, tafakkur qilish va ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Texnologiya fanidan darslarda grafikli organayzerlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega bo'lib, mavzuga oid ma'lumotlarni og'zaki ravishda o'zlashtirish ko'rsatkichi 10% bo'lgan sharoitda dars o'tish samarasiz bo'ladi. Darslar davomida o'quvchilarga o'quv materialini ko'rgazmali shaklda taqdim etish lozim. "Klaster" metodi yordamida o'zlashtirilgan bilimlarni mustahkamlash quyidagicha amalga oshiriladi:

| Ta'lif oluvchilar guruhlarga bo'linadilar va ularga belgilangan vaqt ichida mavzu bo'yicha qanday tushunchalarni o'zlashtirgan bo'lsalar, ularni qog'ozga yozish vazifasi topshiriladi.

| Vazifani bajarish jarayonida fikrlarning to'g'ri yoki noto'g'rili giga ahamiyat bermaslik, nimani o'yagan bo'lsa, shuni yozib berish talab etiladi.

| Yozuvning texnik orfografik, mantiqiy jihatlariga e'tibor berilmaydi.

Fikrlar tugagandan keyin guruh a'zolari tushunchalarni mantiqiy jihatdan bir-birlariga bog'lab chiqadilar.

Venn diagrammasi - 2 va 3 jihatlarni hamda umumiyl tomonlarini solishtirish, taqqoslash yoki qarama-qarshi qo'yish uchun faoliyatni tashkil etish jarayonida qo'llaniladi. Diagrammani tuzish uch bosqichni o'z ichiga oladi.

1-bosqich: o'quvchilar ushbu diagrammani tuzish qoidalari bilan tanishtiriladi.

2-bosqich: Yakka, juftlikda yoki guruh ichida diagramma asosida taqqoslash faoliyati tashkil etiladi.

3-bosqich: Faoliyat natijalari tahlil qilinadi va baholanadi. “Venn” diagrammasini tuzish uchun ikkita kesishuvchi aylana chiziladi (agar mavzuning ikki qismi solishtirilayotgan bo’lsa ikkita aylana, uchta qismi solishtirilayotgan bo’lsa uchta kesishuvchi aylana chiziladi).

Har bir aylanaga mavzuning alohida bir qismi haqidagi asosiy ma’lumotlar kiritiladi. Doiralarning kesishuvchi joyida, ikki yoki uch doiralardagi mavzular solishtiriladi va umumiylar bo’lgan ma’lumotlar ro’yxati yoziladi. Kichik guruhlar o’z diagrammalarini tuzib bo’lgach, yagona guruhga birlashib, diagrammalarni o’zaro taqqoslaydilar. o’quvchilar bir-birlarining diagrammalaridan qo’shimcha ma’lumotlar oladilar, barcha uchun umumiylar bo’lgan grafik organayzerga hamma ma’lumotlarni kiritib fikrlarni to’ldiradilar.

Xulosa qilib aytganda, bugungi kunda ta’lim tizimining eng dolzarb fanlaridan biri bo’lgan texnologiya fani darslarida interfaol usullarni qo’llash o’quvchilarda bilimlarni faollashtirishni tezlashtiradi, fikrlash jarayoniga mavzu bo’yicha yangi o’zaro bog’lanishli tasavvurlarni erkin va ochiq jalb qilishga yordam beradi. Shuningdek, kasbiy bilim, ko’nikma va malakalarni rivojlantirib, kasbiy sifatlar hamda ma’naviy dunyoqarashni rivojlantiradi. Interfaol ta’lim texnologiyalarini amalga oshirish quyidagi shakllarda amalga oshiriladi: individual, juftlik, guruh va jamoa bilan ishlash. O`qituvchi ta’lim jarayonida interfaol ta’lim texnologiyalari yordamida o’quvchilarning qobiliyatlarini rivojlantirish, o’z-o’zini nazorat qilish va boshqarish, samarali suhbat olib borish, tengdoshlari bilan ishlash, ularning fikrlarini tinglash va tushunish, mustaqil, ijodiy, tanqidiy fikrlash, muqobil takliflarni ilgari surish, fikr-mulohazalarini erkin bayon qilish, o’z nuqtai nazarlarini himoya qilish, muammoning yechimini topishga intilish, murakkab vaziyatlardan chiqa olish kabi sifatlarni shakllantirishga erishish mumkin. Eng muhimi, interfaol ta’lim texnologiyalarini qo’llash orqali o`qituvchi o’quvchilarning ta’lim-tarbiya jarayonidagi aniq maqsadga erishish yo`lida o’zaro hamkorlikka asoslangan harakatlarini tashkil etadi. Shuningdek, o’quvchilarni muayyan bilimlar sohasini egallahsha yo`naltirish, boshqarish, nazorat va tahlil qilish orqali ularning bilim va ko`nikmalarini xolis baholash imkonini beradi. Shu o`rinda texnologiya fani o’quv mashg`ulotlarini interfaol usullardan foydalanib o’qitish o’quvchilarning kasbiy, ijodiy qobiliyatlarining rivojlanishiga yordam beradi. Texnologiya darslarida “Aqliy hujum” metodidan foydalanilganda o’quvchilarning diqqatini jalb etish imkoniyati bo`ladi, shu jumladan ularda muloqot qilish va munozara olib borish madaniyati shakllanadi. O’quvchilar o’z fikrini faqat og`zaki emas, balki yozma ravishda bayon etish mahorati, mantiqiy va tizimli fikr yuritish ko`nikmasi rivojlanadi. Metod

samarasi fikrlar xilma-xilligi bilan tavsiflanadi va hujum davomida ular tanqid qilinmaydi, qaytadan ifodalanmaydi. Aqliy hujum tugagach, muhimlik jihatiga ko`ra eng yaxshi takliflar generatsiyalanadi va muammoni yechish uchun zarurlari tanlanadi. O`qituvchi ta`lim jarayonida interfaol ta`lim yordamida o`quvchilarning qobiliyatlarini rivojlantirish, mustaqillik, o`z-o`zini nazorat, o`z-o`zini boshqarish, samarali suhbat olib borish, tengdoshlari bilan ishslash, ularning fikrlarini tinglash va tushunish, mustaqil hamda tankidiy fikrlash, muqobil takliflarni ilgari surish, fikr-mulohazalarini erkin bayon qilish, o`z nuqtai nazarlarini himoya qilish, muammoning echimini topishga intilish, murakkab vaziyatlardan chiqa olish kabi sifatlarni shakllantirishga muvaffaq bo`ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Muhidova, O. N. Methods and tools used in the teaching of technology to children // ISJ Theoretical & Applied Science, 04 (84), (2020), 957-960.
  2. О.Н. Мухидова Компетентностный подход к развитию профессиональной деятельности учителя // Вестник науки и образования 97 (№ 19 (97). Часть 2), С 88-91
  3. О.Н. Мухидова Электронное обучение в высшем образовании // Вестникмагистратуры, 1-5 (100) 2020 С 43-44
  4. Rasulova Z.D. (2014). On the spectrum of a three-particle model operator. Journal of Mathematical Sciences: Advances and Applications, 25, pp. 57- 61. 5. Расулова З.Д. (2021). Технологии развития творческих качеств студентов. Наука и образования сегодня. 60:1, С. 34-37. 6. Ma'rifat.uz
  6. Mukhamadovna T. M., Djamshitovna K. M., Narzullayevna Q. S. Art as a significant factor of forming world outlook of students //Middle European Scientific Bulletin. - 2021. - T.
  7. Tolipov U.D., Usmonboeva M. (2003). Pedagogik texnologiya asoslari. "Maktab va hayot" jurnaliga ilova. - Toshkent: UzPFITI, - 32 b.
  8. Stupina S.B. (2009). Texnologii interaktivnogo obucheniya v vysshey shkole. Uchebno-metod. posobie. - Saratov: Izdatel'skiy tsentr "Nauka", - 52 s.
- "Science and Education" Scientific Journal / ISSN 2181-0842 October 2021